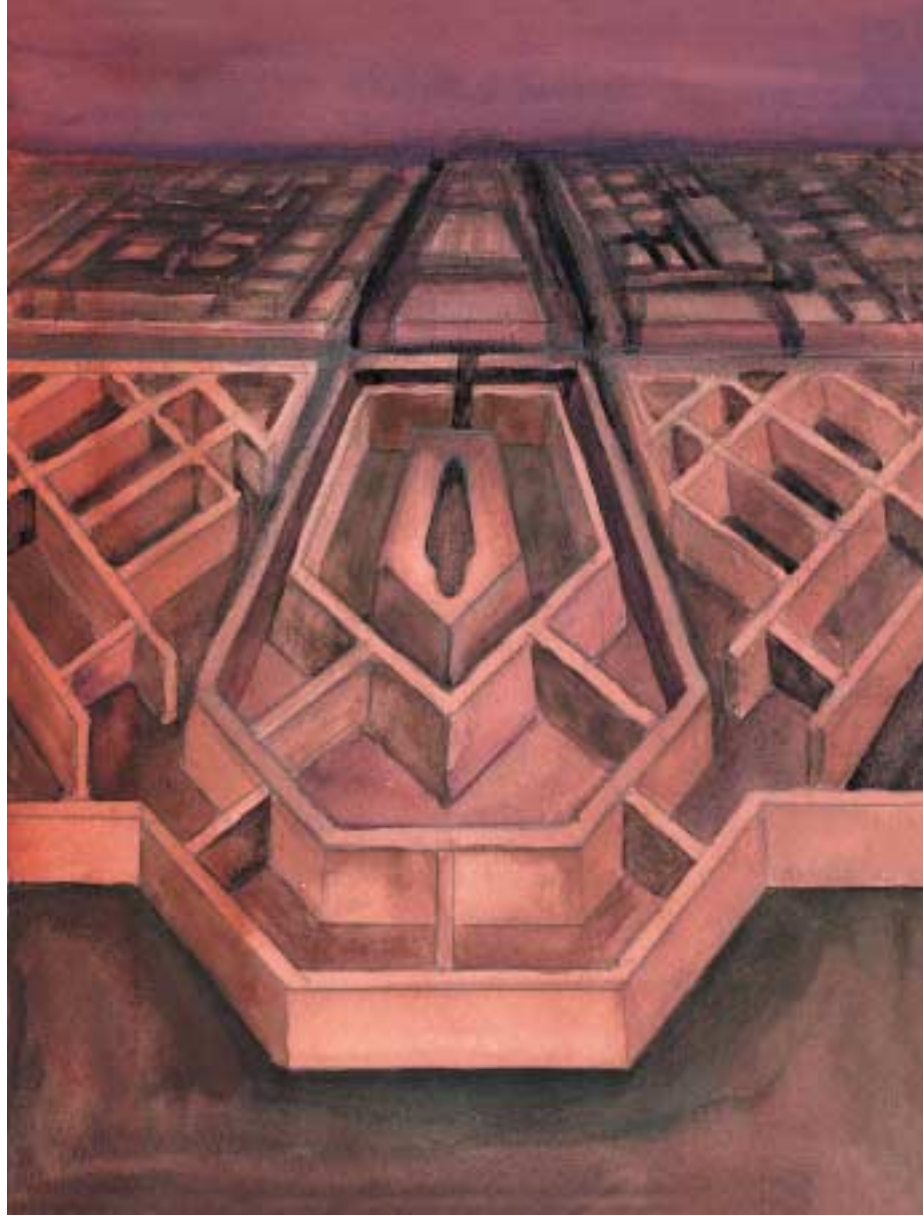

Antoine de Saint-Exupéry • Kameny chrámu

Antoine de Saint-Exupéry

K A M E N Y C H R Á M U

Výběr z Citadely

Vyšehrad 2008

Translation © PhDr. Věra Dvořáková, 2008

Illustrations © Jaroslav Róna, 2008

ISBN 978-80-7021-922-5

Proto když tvoji bozi pohasnou, nejsi už ochoten zemřít. Nebudeš však ani žít. Nejde tu totiž o dvě opačné věci. Život a smrt jsou sice slova navzájem svárlivá, ale přesto je pravda, že můžeš žít jen z toho, pro co je možné i zemřít. A kdo odmítá smrt, odmítá tím i život.

MĚL JSEM HO RÁD, a proto jsem se svým volným krokem k němu odebral.

„Příteli geometře, budu se za tebe modlit k Bohu.“
On však byl zemdlený, neboť mnoho vytrpěl.

„S mým tělem si starost nedělej. Mám mrtvou jednu nohu a jednu ruku a stojím tu jako starý strom. Nech dřevorubce pracovat...“

„Což ničeho nelituješ, geometře?“

„A čeho bych měl litovat? Pamatuji se, že jsem míval zdravou ruku a zdravou nohu. Život je však neustálé zrození. Člověk se přizpůsobí tomu, kým je.“

Litoval jsi snad někdy svého raného dětství, svých patnácti let nebo zralého věku? Taková lítost je lítostí špatného básníka. Není tu čeho litovat, zbývá jen sladká tesknota. A ta už nebolí, ta už je pouze vůní v nádobě, ze které vyprchal likér. Když ztratíš oko, je samozřejmé, že ten den nařikáš, neboť každá proměna je bolestná. Ale když někdo prochází životem jen s jedním okem, není na tom nic tragického. Viděl jsem dokonce i slepce, jak se smějí.“

„Člověk si může vzpomínat, jak býval šťastný...“

„A proč by na tom mělo být něco bolestného? Ano, viděl jsem člověka trpět, když ho opustila milovaná žena, která mu byla smyslem dnů, hodin a věcí. To se zhroutil jeho chrám. Ale nikdy jsem neviděl, že by trpěl člověk, který ztratil pramen svých radostí, když zprvu hořel láskou a potom milovat přestal. Anebo člověk, kterého báseň původně dojíkala a teď ho nudí. Vidiš snad, že by trpěl? Jeho duch spí a člověk přestává existovat.“

Neboť pocit prázdnoty je něco jiného než lítost. Lítost po lásce je pořád ještě láska... a když už lásky není, neexistuje už ani lítost po té lásce. Nacházíš už jen prázdno, a to je z roviny věcí, neboť věci ti nemají co dát. Anebo když se stavební hmota mého života zhroutlí zároveň s klenbovým svorníkem a je to bolest proměny, jak bych to mohl poznat? Teprve nyní se mi totiž ukázal pravý klenbový svorník a pravý význam všeho a všechno má teď víc smyslu, než mělo kdy předtím. Jak bych mohl pocítit prázdno, když je bazilika vybudována, hotová a mým očím konečně jasná?“

„Co mi tu pravíš, geometře! Když matce zemře dítě, bude přece pro ně naříkat.“

„Ano, v tu chvíli, kdy dítě odejde. Neboť věci ztratí pro matku smysl. Stoupá v ní mléko a dítě tu není. Když odejde milovaná žena, tíží tě něžná slova pro ni uchystaná. A když je tvé panství prodáno a rozptýleno, co si máš počít s láskou k panství? Je to hodina proměny, a ta je vždycky bolestná. Slova

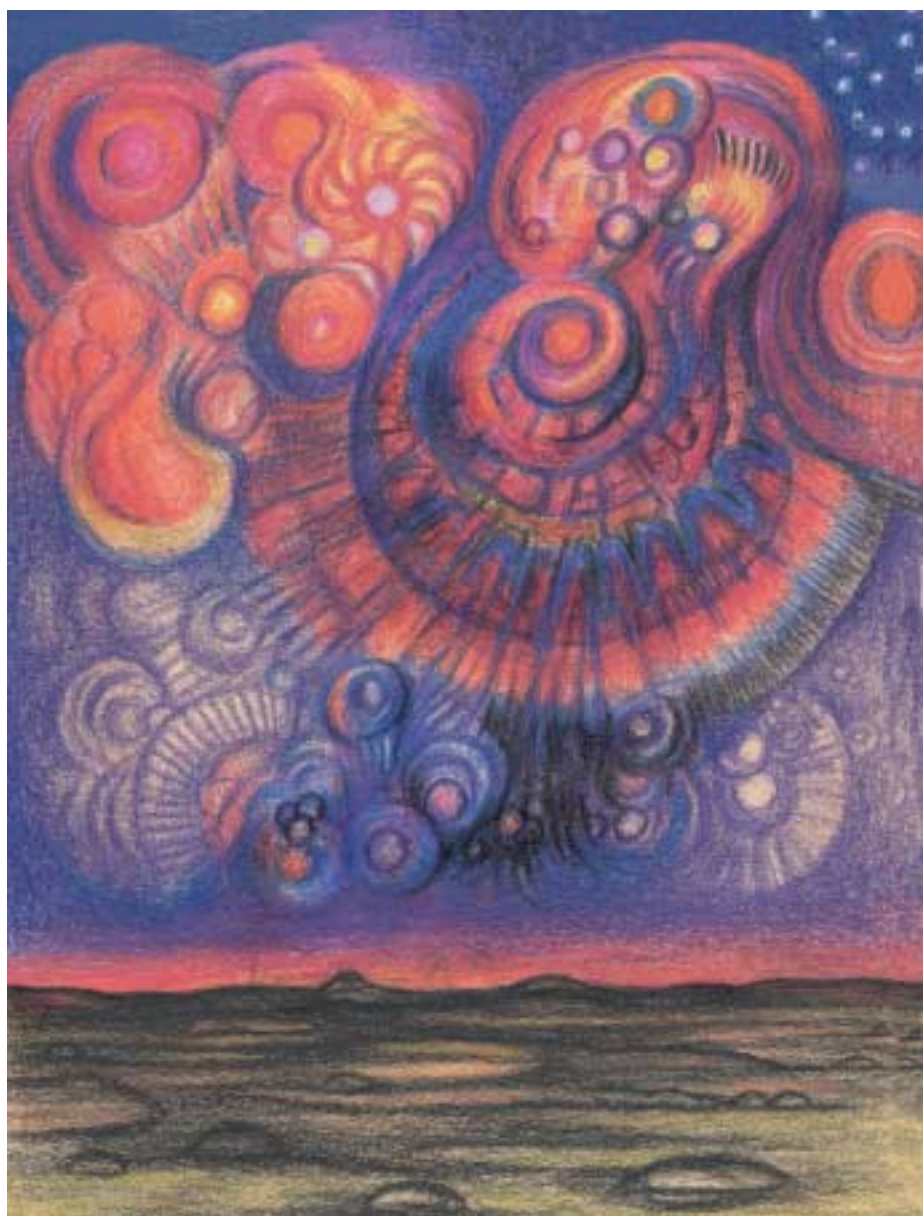
však člověka matou, a ty se mýlíš. Přijde hodina, a staré věci zase nabudou smyslu, a sice toho, že tě vedly k uskutečnění. Přijde hodina, a ty se budeš cítit obohacen tím, žes kdysi miloval. A to je tesknota, a ta je sladká. Přijde hodina, a tvář zezstárlé matky získá na jímavosti a v srdci jí bude vše jasnější, i když se neodvází přiznat – neboť i ona se bude lekat slov –, že je jí vzpomínka na dítě sladká. Slyšel jsi někdy nějakou matku říci, že by to dítě raději byla nikdy neměla, nikdy nekojila a nehýčkala?“

Geometr se nadlouho odmlčel a potom dodal:

„I můj život, při zpětném pohledu teď pěkně uspořádaný, je pro mne už jen vzpomínkou...“

„Ach geometře, příteli, prozrad' mi onu pravdu, která tvé duši dodává ten klidný jas...“

„Poznat nějakou pravdu, to možná znamená pouze ji v tichu vidět. Poznat pravdu, to možná znamená mít konečně právo na věčné ticho. Obvykle říkám, že pravdivý je strom, neboť je určitým vztahem

mezi svými jednotlivými částmi. A potom les, neboť je určitým vztahem mezi stromy. A potom panství, neboť je určitým vztahem mezi stromy a pláněmi a další stavební hmotou panství. A potom říše, neboť je určitým vztahem mezi panstvím a městy a další stavební hmotou říše. A potom Bůh, neboť je dokonalým vztahem mezi říšemi a vším ostatním na světě. Bůh je pravdivý stejně jako strom, jenom je mnohem těžší ho poznat. Potom už pro mne neexistují otázky.“

Zamyslel se.

„Jinou pravdu neznám. Zním pouze struktury, pomocí kterých lze snáze či obtížněji hovořit o světě. Ačkoli...“

Tentokrát se odmlčel nadlouho a já se ho neodvažoval vyrušit.

„Ačkoli někdy se mi zdálo, jako by se čemusi podobaly...“

„Co tím myslíš?“

„Když hledám, znamená to, že jsem už našel, neboť duch touží jen po tom, co už má. Najít znamená vidět. A jak bych mohl hledat něco, co pro mne dosud nenabýlo smyslu? Jak jsem ti říkal, lítost po lásce je pořád ještě láska. Nikdo nemůže trpět touhou po něčem, co dosud nepojal. Ale ve mně jako by byl přesto jakýsi stesk po něčem, co dosud nemělo smysl. Jak bych byl jinak mohl směřovat k pravdám, které jsem ještě nebyl schopen pojmout?“

K neznámým studnám jsem kráčel docela přímo, jako bych se k nim vracel. Tak jako cítily tvé slepé housenky slunce, cítil jsem já své struktury.

A když ty buduješ chrám, a když je ten chrám krásný, čemu se podobá?

A když vytyčíš pro lidský obřad zákony, a když ten obřad, podoban ohni, který zahřívá slepce, probouzí potom v lidech nadšení, čemu se podobá? Nejsou totiž všechny chrámy krásné, a každý obřad také neprobouzí nadšení.

Housenky své slunce neznají, slepci neznají svůj oheň, a ty sám také neznáš onu tvář, které se nakonec podobá chrám, když ho vystavíš tak, že pohne lidská srdce k nadšení.

Byla tu pro mne jakási tvář, k níž jsem se musel stále otáčet, neboť mne osvěcovala z určité strany a z druhé ne. Ale dosud ji neznám...“

A v tom okamžiku se mému geometru ukázal Bůh.

JEDINÝ POSTUP, který má smysl, ale nedá se vyjádřit slovy, neboť jde o čirou tvorbu nebo ozvuk, je ten, jenž tě vede od Boha k věcem – které svůj smysl, barvu a pohyb mají od Něho.

Antoine de Saint-Exupéry

K A M E N Y C H R Á M U

Výběr z Citadely

Edice Harmonie, svazek sedmnáctý

Z francouzského originálu La Citadelle přeložila a výběr sestavila Věra Dvořáková. Ilustrace Jaroslav Róna. Typografie Zdeněk Ziegler. Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o., roku 2008 jako svou 818. publikaci. Odpovědný redaktor Filip Outrata. Vydání první. AA 0,79. Stran 80. Vytiskla tiskárna Centa, spol. s r. o. Doporučená cena 168 Kč.

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.

Praha 3, Víta Nejedlého 15

e-mail: info@ivysehrad.cz

www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7021-922-5